

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԵՍԻՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՒ

ԲԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԱԿԱՆ

Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 19.

1846

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոյն ժամանակ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԴԱՆԱԿԱՆ ԿԱՐԴԱՆԱԿԱՆ ԿԱՐԴԱՆԱԿԱՆ :

Մի անգամ մը աղէկ բնաւորութիւններնայնէ ալ աղէկութեան յարգը կը ճանչնայ . անոր համար ծնողքն ու վարպետները ոչ երբէք յայտնին պիտի կտրեն տղուն մը շտկուելէն , մանաւանդ քանի որ տղան պզտիկ է ու բնաւորութիւնները թարմ ճիւղերու պէս որ դին ուղեւ կրնաս դարձնել :

Երբոր տղուն մը խրատ կուտաս կամ աղէկութիւնը կը գովեսնէ՝ նայէ թէ ինչ շարժումներ կամ ինչ գիրք կ'ունենան պուկունքները . անով կ'իմանաս թէ խրատդ կամ գովասանքդ ինչ աղգեցութիւն կ'ընէ տղուն վրայ : Եւ պուկունքներուն շարժումը այնպիսի բան մըն է որ ասանկ կամ անանկ բունելը ոչ ծնողացը և ոչ տղուն ձեռքն է , հապա տղուն սրտին շարժմանը նշանն է :

Սեփ ու հարկաւոր կը թուածիւն է տղոց ձայնին չափ դնելը : Տղուն չափէ դուրս յանկարծ յանկարծ կանչուրուտելը վայրենութեան ու անկրօն

թուածեան նշան է . բայց հարկաւոր ատեն ալ քթին տակէն կամ փսփոսելով խօսիլը՝ նոյն անկրթութեան վրայ ապշուածիւն մըն ալ կը ցուցնէ : Եւ երկու պակասութիւնն ալ խիստ շատ կ'երևնայ ընդհանրապէս արեւելեան տղոց դաստիարակութեւնը մէջ . ուստի զարմանք չէ որ շատ տղաք մեծնալէն մարդ ըլլալէն ետեւ ալ մարդու պէս խօսիլ չեն գիտնար . համրի պէս կամ բարկացածի պէս քթին տակէն խօսելով պարկեշտութիւն կը սեպեն , կանչուրուտելով խօսիլն ալ կտրածիւն . չեն իմանար որ մէկը ապշուածեան նշանն է , մէկալը խելքի պակասութեւն . խելացի մարդը հանդարտ ու յստակ ձայնով կը խօսի ու մտիկ ընել կուտայ , իսկ անխելքը պուրջտալով ուրիշներուն գլուխը կը ցաւցնէ , ու խօսածները փուճը կ'երթան : Անշուքն որ տղան չափաւոր ձայնով ու յստակ խօսիլ սորվի . օրինակը դուն տուր . վասն զի աս ու այսպիսի գործնական

խրատները խօսքով չեն սորվուիր, հապա միայն օրինակով :

Երբոր տղայ մը ուրախութեան աւտենը կը կարմրի, աղէկ նշան է . ըսել է թէ ատենով զգուշաւոր ու խուհեմ մարդ պիտի ըլլայ :

Տղաք շատ անգամ որ կուլան՝ աւելի իրենց բարկութենէն է քան թէ ցաւ մը կամ նեղութիւն մը իմանալէն . ասիկայ աղէկ դիտելու բան է . վասն զի ասով ալ կ'իմացուի թէ տղան մեծնայ նէ՝ ինչ բնաւորութեան տէր մարդ պիտի ըլլայ : Ամանք կարծեն թէ տղուն լալը շատ անգամ իրեն ըրածին վրայ զղջալէն է, բայց կը խաբուին . անոր համար կուլայ տղան շատ անգամ որ ինչու ըրած պակասութիւնս իմացուեցաւ որ խօսք լսեցի :

Աղէկ տղան լացընելը մեղք է . բայց խնտացընէն ալ շատ անգամ աւելի մեղք է . պիտի նայիս որ տղան ուրախ զուարթ մեծնայ, բայց խենթութիւն ու բախուկի պէս չխեղեփնայ : Շատ զարմանալի են ան ծնողքն ու վարպետներն որ ինչուան չխնտացընեն տղան կ'իջացընեն՝ սրտերնին չհանդիւր :

Սիակերպ ծանր կենալն ու ժանիքընելը այնպիսի անհամբան մըն է որ ծերերն ալ չեն ակորժիր, ուր մնացին տղաքը : Այն որ ատ ծանրութիւնդ ձեւացմունք է, ըսել է թէ երեսդ գիւմակ՝ դրեր ես . գիտցիր որ ան ատենը տղան ալ գիւմակ կ'անցընէ երեսը . ալ կրնաս նէ՝ ճանչցիր զինքը, կրնաս նէ խրատէ զինքը : Չափէ դուրս միակերպութիւնն ալ աղէկ նշան չէ՝ ոչ տղու և ոչ մեծ մարդու վրայ :

1 Սորալ :

Ապագայէլէան | արժարանին պարէլէան քննութիւնն ու պարգեւաբաշխութիւնը :

Սեւ աղգին հիմակուան միութարութիւնն ու պարծանքը իրեն առաջ երթալու ջանքն է միայն . անով է որ ամէն տեղ ու ամէն զլխաւոր քաղաքներու մէջ բացուած են մանր ու խուշոր դպրոցներ, ու աղգին նորաբոյս բողոքները անոնց մէջ կը բացուին ու կ'ուսնան, և իրենց սպառաքալ պարգեւութեան յուսովը թէ ծնողաց և թէ անխոնջ դաստիարակաց սիրտը կը զուարճացընեն : Տարուէ տարի վարժապետները իրենց աշակերտաց ջանքն ու յառաջագիւմութիւնը երեւան կը հանեն, ու հրապարակաւ կը վարձատրեն անոնց ուսումնասիրութիւնն ու բարի վարքը . և չեմ գիտեր թէ որոնց ուրախութիւնն աւելի է . յառաջագիւմ աշակերտներունը թէ բազմարդիւն վարժապետներունը : Իսկ ծնողաց ուրախութիւնը ո՞վ կրնայ բացատրել, երբոր մօտէն ալ չտեսնեն նէ՝ առայժմ գէթ հեռուանց լսեն իրենց զաւակացը տարուէ տարի առաջ երթալը բարի վարքով ու գիտութեամբ : Ինչ ծնողքն որ տգիտութեան մէջ մեծցած ու մնացած են, և գիտութեան համը ամենեւին չեն առած, իրենց տգէտ զաւակացը հասակ նետելուն վրայ միայն կ'ուրախանան . ինչպէս որ կը տեսնենք ամէն բարբարոս աղգաց մէջ . բայց ուսման և գիտութեան յարգը ճանչցող ծնողքը իրենց զաւակին վարքն ու խելքը կը նային, և երբ որ ասոնց մէջ գովելի ու յառաջագիւմ տեսնեն՝ ան ատեն միայն ուրախութիւննին կատարեալ կ'ըլլայ :

Խնտարակոյս ենք որ ինչպէս Ապագայէլէան վարժարանին վարժապետացը, նոյնպէս անոր փութաջան աշակերտներուն ծնողացը, նաեւ ամենայն աղգասիրաց ուրախութիւն պատճառ եղաւ աս տարի ալ նոյն վարժարանին հարցաքննութիւնն ու պարգեւաբաշխութիւնը, որ սովորական